

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ
ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«20» червня 2023 року

№ 60/10-рк/к

м. Київ

АТ «Черкасигаз»

вул. Максима Залізняка,
буд. 142, м. Черкаси, 18028

*Про припинення дій, що містять
ознаки порушень законодавства
про захист економічної конкуренції,
усунення причин виникнення цих
порушень і умов, що їм сприяють*

- (1) Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення), керуючись пунктом першим статті 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», здійснює держаний контроль за дотриманням Операторами газорозподільних мереж (надалі – Оператор ГРМ) законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться їх газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Операторів ГРМ (надалі – Контроль).
- (2) За результатами здійсненого контролю Відділенням встановлено, що акціонерне товариство «оператор газорозподільної системи «Черкасигаз» (надалі – АТ «Черкасигаз», Товариство) надає послуги з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства.
- (3) Згідно із відомостями Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань АТ «Черкасигаз» є юридичною особою, ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.
- (4) Місцезнаходження юридичної особи: *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.
- (5) Основним видом діяльності Товариства за КВЕД є *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.
- (6) Отже, АТ «Черкасигаз» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

- (7) Відділенням здійснено дослідження становища АТ «Черкасигаз» на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз», відповідно Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (із змінами) (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики.
- (8) Згідно з пунктом 2.2 Методики етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення можуть змінюватись залежно від фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

Визначення об'єкта аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища на ринку.

- (9) У відповідності до пункту 3.1. Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.
- (10) Суб'єктом господарювання, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є АТ «Черкасигаз».
- (11) Товаром є послуги з приєднання до газорозподільних систем, які надаються Товариством.

Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання.

- (12) Згідно з пунктом 4.1. Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (13) У відповідності до пункту 4.2. Методики визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (14) Відповідно до глави першої розділу I Кодексу ГРМ приєднання до ГРМ – сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуги розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газорозподільної системи.
- (15) Враховуючи зазначене, послуги з приєднання до газорозподільних систем не є взаємозамінними з будь-якими іншими послугами.

- (16) Отже, товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище АТ «Черкасигаз», є послуги з приєднання до газорозподільних систем.

Перелік основних покупців (споживачів, користувачів).

- (17) Пунктом 1.3. Методики визначено, що споживач - юридична чи фізична особа, яка здійснює діяльність з придбання та використання товарів, послуг, робіт на відповідному товарному (товарних) ринку (ринках).
- (18) Основними споживачами послуги з приєднання до газорозподільних систем виступають фізичні особи, юридичні особи або фізичні особи - підприємці, які на підставі відповідного договору замовляють у оператора газорозподільної системи відповідну послугу для підключення об'єктів до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз».

Визначення товарних меж ринку.

- (19) Відповідно до пунктів 5.1 – 5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (20) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється з переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:
- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
 - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
 - наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
 - відсутність суттєвої різниці в цінах;
 - взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.
- (21) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.
- (22) Пунктом першим глави 1 розділу V Кодексу ГРМ визначено, що власники об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (земельних ділянок), які фізично не підключені до ГРМ, мають право на приєднання (технічний доступ) цих об'єктів до ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності або користуванні (у тому числі в експлуатації) Оператора ГРМ, у порядку, визначеному розділом V Кодексу ГРМ.
- (23) Отже, Товариство під час здійснення господарської діяльності з розподілу природного газу в межах території, де знаходиться його газорозподільна система, надає послугу з приєднання до газорозподільних систем з метою забезпечення основної діяльності та задоволення потреб споживачів. При цьому, споживачі, які мають намір укласти договір на приєднання до газорозподільної системи, за

звичайних умов не можуть перейти від споживання одного товару (послуги з приєднання) до споживання іншого.

- (24) Таким чином, товарними межами ринку є послуги з приєднання до газорозподільних систем.

Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

- (25) Відповідно до пункту 6.1. Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (26) Відповідно до положень підпункту 1.3 пункту 1 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу природного газу, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (надалі – НКРЕКП, Регулятор) від 16.02.2017 № 201 (надалі – Ліцензійні умови), місце провадження господарської діяльності – територія адміністративно-територіальної одиниці (область, район, місто, село тощо), де знаходиться газорозподільна система ліцензіата, до якої підключено не менше 50 000 точок приєднання суб'єктів ринку природного газу, щодо якої НКРЕКП прийнято рішення про надання права ліцензіату в її межах здійснювати господарську діяльність з розподілу природного газу.
- (27) Постановою НКРЕКП від 29.06.2017 № 840 (зі змінами) видано АТ «Черкасигаз» ліцензію на право провадження господарської діяльності з розподілу природного газу в межах території міста Черкаси та Черкаської області (крім міста Умань, Уманського, Христинівського та Маньківського районів Черкаської області), де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз».
- (28) Отримання послуги з приєднання до газорозподільних систем можливе лише у суб'єкта господарювання, який провадить господарську діяльність з розподілу природного газу на певній території.
- (29) Отже, територіальними (географічними) межами ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем, враховуючи технологічні особливості здійснення Товариством господарської діяльності з розподілу природного газу на підставі ліцензійних умов, є територія міста Черкаси та Черкаської області (крім міста Умань, Уманського, Христинівського та Маньківського районів Черкаської області), де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз», тобто територія його ліцензійної діяльності.

Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку - часові межі ринку.

- (30) У відповідності до пункту 7.1. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-

грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.

- (31) Часовими межами ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем, в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз», визначено період з січня 2022 року по травень 2023 року включно, тобто проміжок часу, протягом якого незмінними залишались структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому.

Визначення потенційних конкурентів та бар'єрів вступу на ринок.

- (32) Відповідно до пункту 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (33) Пунктом 1.3 Методики визначено, що **бар'єри вступу на ринок** – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (34) Відповідно до пункту 9.2. Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (35) Власники об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (земельних ділянок), які фізично не підключені до газорозподільної системи (надалі – ГРМ), мають право на приєднання (технічний доступ) цих об'єктів до ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності або користуванні (у тому числі в експлуатації) Оператора ГРМ.
- (36) Договір розподілу природного газу має бути укладений Оператором ГРМ з усіма споживачами, у тому числі побутовими споживачами, об'єкти яких в установленому порядку підключені до/через ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності чи користуванні Оператора ГРМ.
- (37) Споживачі, у тому числі побутові споживачі, для здійснення ними санкціонованого відбору природного газу з ГРМ та можливості забезпечення постачання їм природного газу їх постачальниками зобов'язані укласти договір розподілу природного газу з Оператором ГРМ, до газорозподільної системи якого в установленому законодавством порядку підключений їх об'єкт.
- (38) Здійснення відбору (споживання) природного газу споживачем за відсутності укладеного договору розподілу природного газу не допускається (абзац третій пункту 1 глави 3 розділу VI Кодексу ГРМ).

- (39) Тобто, бар'єрами вступу на ринок послуг з приєднання до газорозподільних систем є адміністративні, економічні та організаційні обмеження, пов'язані із необхідністю отримання дозвільних документів (ліцензії), побудови (модернізації) відповідної інфраструктури, що потребує значних капіталовкладень та тривалого часу.
- (40) При цьому, внаслідок технологічних особливостей ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем, конкуренція на ньому відсутня.
- (41) Отже, АТ «Черкасигаз» є єдиним суб'єктом господарювання, який надавав послуги з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства.

Установлення ознак монопольного (домінуючого) становища.

- (42) Відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (43) Таким чином, у розумінні положень абзацу другої частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за результатами господарської діяльності у період з січня 2022 року по травень 2023 року включно АТ «Черкасигаз» мало ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства з часткою 100%, оскільки на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

Ознаки зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку.

- (44) Взаємовідносини оператора газорозподільних систем (Оператор ГРМ) із суб'єктами ринку природного газу, регулюються:
- Законом України «Про ринок природного газу» (зі змінами) (надалі – Закон);
 - Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (зі змінами) (надалі – Кодекс ГРМ).
- (45) Взаємовідносини оператора газорозподільних систем із суб'єктами ринку природного газу, а також правові, технічні, організаційні та економічні засади функціонування газорозподільних систем визначені Кодексом ГРМ.
- (46) Розділом V Кодексу ГРМ визначено порядок приєднання об'єктів замовників (технічного доступу) до ГРМ, який поширюється виключно на взаємовідносини між Оператором ГРМ та замовником під час надання послуги з приєднання.
- (47) Згідно з положеннями пункту 4 глави 1 розділу I Кодексу ГРМ:

- договір на приєднання до газорозподільної системи/договір на приєднання – письмова угода між оператором газорозподільної системи та замовником послуги з приєднання, яка укладається відповідно до вимог розділу V та за формою, наведеною в цьому кодексі, визначає їх правовідносини під час виконання приєднання об'єкта замовника до газорозподільної системи, яка на законних підставах перебуває у власності чи користуванні (у тому числі в експлуатації) оператора газорозподільної системи;
 - приєднання до ГРМ – сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуги розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газорозподільної системи;
- (48) Ліцензійними умовами визначено, що відповідно до вимог Кодексу ГРМ газорозподільних систем ліцензіат зобов'язаний забезпечити доступ замовників до газорозподільної системи для приєднання до неї їх об'єктів будівництва або існуючих об'єктів.
- (49) Відповідно до статті 1 Закону України «Про ринок природного газу»:
- газорозподільна система - технологічний комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам.
 - замовник - фізична або юридична особа, яка на підставі договору замовляє надання однієї чи кількох із таких послуг: приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи; транспортування природного газу; розподіл природного газу; зберігання (закачування, відбір) природного газу; послуги установки LNG;
 - оператор газорозподільної системи - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із розподілу природного газу газорозподільною системою на користь третіх осіб (замовників);
 - приєднання - сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуг транспортування чи розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газотранспортної або газорозподільної системи.
- (50) Згідно з пунктом 1 глави 1 розділу V Кодексу ГРМ власники об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (земельних ділянок), які фізично не підключені до ГРМ, мають право на приєднання (технічний доступ) цих об'єктів до ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності або користуванні (у тому числі в експлуатації) Оператора ГРМ, у порядку, визначеному цим розділом.
- (51) Нормами пункту 4 глави 1 розділу V Кодексу ГРМ передбачено, що приєднання об'єктів (земельних ділянок) замовника до ГРМ здійснюється на підставі договору на приєднання, що укладається за формами, наведеними у додатках 15, 16 до цього кодексу. При цьому невід'ємною частиною договору на приєднання є технічні умови приєднання (додаток 17), які визначають вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього газопостачання від місця забезпечення потужності до точки приєднання, які будуються Оператором ГРМ, та вихідні дані для проектування та будівництва газових мереж внутрішнього газопостачання об'єкта замовника від точки приєднання до газових приладів і пристроїв замовника. Будівництво та введення в експлуатацію газових мереж внутрішнього газопостачання забезпечується замовником.

- (52) При цьому, положенням пункту 1 глави 2 розділу V Кодексу ГРМ передбачено, що для приєднання об'єкта будівництва або існуючого об'єкта (земельної ділянки) до газорозподільної системи Оператора ГРМ їх власник (замовник приєднання) має звернутися до цього Оператора ГРМ із заявою про приєднання, яка подається в довільній формі.
- (53) Положення пунктів 4 – 6 глави 2 розділу V Кодексу ГРМ передбачено право замовника обирати, із зазначенням в опитувальному листі та/або заяві на приєднання, виконавця розробки проектів, виконавця будівельних робіт з прокладання газових мереж та робіт зі встановлення вузла обліку природного газу.
- (54) Згідно з пунктом 2 глави 2 розділу V Кодексу ГРМ передбачено, що за відсутності зауважень до поданих документів або після їх усунення Оператор ГРМ протягом десяти робочих днів з дня реєстрації заяви про приєднання (або дати усунення зауваження) на підставі даних опитувального листа, поданих документів та параметрів місця забезпечення потужності і точки приєднання визначає тип приєднання замовника та у цей самий строк надає йому (у визначений в опитувальному листі спосіб) дозвіл на приєднання, проект договору на приєднання, проект технічних умов приєднання та відповідні рахунки щодо їх оплати. Договір на приєднання та технічні умови приєднання набувають чинності з дати повернення їх Оператору ГРМ підписаними замовником та за умови оплати вартості послуг з надання замовнику, договору на приєднання та технічних умов приєднання, якщо вона передбачена чинним законодавством.
- (55) Відповідно до пункту 4 глави 2 розділу V Кодексу ГРМ визначено, якщо розробку проекту зовнішнього газопостачання забезпечував замовник, зазначений проект та його кошторисна частина мають бути погоджені Оператором ГРМ, при цьому один екземпляр проекту після його погодження передається (залишається) Оператору ГРМ. Погодження проекту зовнішнього газопостачання здійснюється Оператором ГРМ у строк, що не перевищує 15 днів, якщо інше не передбачено законодавством. У цей самий строк надається (у разі наявності) вичерпний перелік зауважень.
- (56) Згідно з пунктом 5 глави 2 розділу V Кодексу ГРМ, якщо в опитувальному листі та/або заяві на приєднання замовник визначає виконавцем будівельних робіт з прокладання газових мереж до його земельної ділянки іншого (крім Оператора ГРМ) суб'єкта господарювання (у тому числі якщо тип приєднання підпадає під приєднання, що є стандартним), точка приєднання для об'єкта замовника визначається в існуючій газорозподільній системі Оператора ГРМ та збігається з місцем забезпечення потужності (максимально до нього наближена). У такому разі заходи, які забезпечуються Оператором ГРМ в рамках договору на приєднання, та вартість послуги Оператора ГРМ з приєднання об'єкта замовника (плата за приєднання) включають: закупівлю, встановлення та приймання в експлуатацію вузла обліку в точці вимірювання (з урахуванням пункту 7 глави 2 розділу V Кодексу ГРМ); розробку проекту зовнішнього газопостачання (за його необхідності та у разі визначення Оператора ГРМ виконавцем розробки цього проекту); підключення газових мереж зовнішнього в місці забезпечення потужності (за їх наявності); підключення газових мереж внутрішнього газопостачання замовника в точці приєднання; пуску газу на об'єкт замовника та укладання договору розподілу природного газу (технічної угоди) з урахуванням вимог цього кодексу.

- (57) Відповідно до пункту 9 глави 2 розділу V Кодексу ГРМ Оператор ГРМ впродовж десяти робочих днів у міській місцевості та п'ятнадцяти робочих днів у сільській місцевості після надання йому замовником підтвердних документів про введення в експлуатацію газових мереж внутрішнього газопостачання та їх фізичну наявність в точці приєднання, а також передачі Оператору ГРМ одного екземпляра проекту внутрішнього газопостачання зобов'язаний забезпечити підключення об'єкта замовника до ГРМ (фізичне з'єднання газових мереж зовнішнього та внутрішнього газопостачання) за умови дотримання замовником оплати вартості послуги з приєднання, якщо договором на приєднання не встановлений більш пізніший термін. При цьому, на момент підключення до ГРМ газових мереж внутрішнього газопостачання Оператор ГРМ:
- забезпечує приймання вузла обліку в експлуатацію відповідно до вимог цього кодексу;
 - складає та підписує відповідно до вимог цього кодексу з власником газових мереж внутрішнього газопостачання заяву-приєднання до договору розподілу природного газу з його персоніфікованими даними або технічну угоду про умови приймання-передачі природного газу, передбачену цим кодексом для суміжних суб'єктів ринку природного газу;
 - складає та підписує з власником газових мереж внутрішнього газопостачання акт розмежування балансової належності газопроводів та експлуатаційної відповідальності сторін, який є невід'ємною частиною договору розподілу природного газу (технічної, угоди);
 - здійснює заходи з унеможливлення несанкціонованого відбору природного газу на період до початку розподілу природного газу, в тому числі шляхом встановлення інвентарної заглушки та/або пломбування запірних пристроїв. Пуск газу в газові мережі внутрішнього газопостачання (на об'єкт споживача, суміжного суб'єкта ринку природного газу) здійснюється Оператором ГРМ в установленому законодавством порядку протягом п'яти робочих днів у міській місцевості та десяти робочих днів у сільській місцевості за умови укладання договору розподілу природного газу (технічної угоди) та після набуття споживачем (суміжним суб'єктом ринку природного газу) підтверджених обсягів природного газу на відповідний період. Якщо на момент підключення до ГРМ і прийняття в експлуатацію вузла обліку власник газових мереж внутрішнього газопостачання забезпечив укладення договору розподілу природного газу (технічної угоди), а також за наявності у нього підтверджених обсягів природного газу на поточний календарний період пуск газу в газові мережі внутрішнього газопостачання здійснюється Оператором ГРМ одночасно з підключенням до ГРМ та складанням акта приймання комерційного вузла обліку в експлуатацію.
- (58) Отримання юридичними та фізичними особами послуги з розподілу природного газу є неможливим без надання послуги приєднання об'єкта замовника до газорозподільної мережі, що знаходиться у власності та на обслуговуванні Оператора ГРМ.
- (59) Таким чином, у Кодексі ГРМ визначено, що підключення газових мереж зовнішнього газопостачання в місці забезпечення потужності (за їх наявності), підключення газових мереж внутрішнього газопостачання замовника в точці приєднання та пуск газу на об'єкт замовника виконується Оператором ГРМ.
- (60) Отже, у споживачів відсутня можливість вибору підприємства, яке б надавало послуги приєднання об'єкта замовника до газорозподільної системи в межах

території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства.

- (61) Згідно з положеннями Закону України «Про ринок природного газу» проектування та будівництво об'єктів газотранспортної системи або газорозподільної системи здійснюються відповідно до законодавства у сфері містобудівної діяльності, а також технічних умов приєднання (які визначають вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього та внутрішнього газопостачання), передбачених Кодексом газотранспортної системи або Кодексом газорозподільних систем.
- (62) Відповідно до статті 19¹ Закону України «Про ринок природного газу» Оператор газорозподільної системи або оператор газотранспортної системи на підставі поданої замовником заяви надає послугу з приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи відповідно до умов договору про приєднання, цього Закону, кодексу газорозподільних систем або кодексу газотранспортної системи.
- (63) Замовник має право на свій розсуд обирати виконавця проектних та будівельних робіт з приєднання серед суб'єктів господарювання, які мають право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства. При цьому, витрати замовника, пов'язані з виконанням проектних та будівельних робіт, не включаються до складу плати за приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи.
- (64) У разі приєднання до газорозподільної системи замовник має право обрати виконавцем проектних та будівельних робіт з приєднання оператора газорозподільної системи та/або іншого суб'єкта господарювання, що має право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства.
- (65) Отже, виконання проектних робіт є однією із складових послуги приєднання об'єкта замовника до газорозподільної системи і може виконуватися іншими (не тільки Оператором ГРМ) суб'єктами господарювання, які мають право на здійснення відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства.
- (66) Із заявою про приєднання замовник надає Оператору ГРМ виключний перелік документів, зокрема, заповнений опитувальний лист за формою, затвердженою Оператором ГРМ, у якому зазначаються технічні параметри об'єкта замовника, що має приєднатися до газорозподільної системи. Опитувальний лист має передбачати положення, згідно з якими замовник матиме право обирати на свій розсуд виконавця проектних, будівельних робіт з приєднання та робіт зі встановлення вузла обліку газу серед суб'єктів господарювання, які мають право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства. Оператор ГРМ не має права вимагати додаткової інформації від замовника, крім тієї, яка передбачена опитувальним листом та пунктом першим глави 2 розділу V Кодексу ГРМ (із змінами, внесеними згідно з Постановою НКРЕКП № 2190 від 17.11.2021).
- (67) Відповідно до абзацу четвертого пункту 7 глави 2 розділу V Кодексу ГРМ передбачено, **що за ініціативи замовника (крім побутових споживачів) організацію і облаштування комерційного вузла обліку газу може бути здійснено суб'єктом господарювання, що має право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства, за рахунок такого замовника, який стає власником цього вузла обліку.** У такому разі вартість цих робіт не включається в розрахунок вартості послуги приєднання.

- (68) За результатами аналізу вебсайту Оператора ГРМ, а саме АТ «Черкасигаз», Відділенням було встановлено факт розміщення на ньому за посиланням <https://www.chergas.ck.ua/spozhivacham/priednannya-do-gazovikh-merezh> електронної форми бланку опитувального листа до заяви про приєднання до газорозподільних систем за формою, затвердженою АТ «Черкасигаз», у якому зазначаються технічні параметри об'єкта замовника, що має приєднатися до газорозподільної системи.
- (69) Відділення здійснило аналіз електронної форми бланку опитувального листа до заяви про приєднання до газорозподільних систем, розміщеної на офіційному вебсайті АТ «Черкасигаз», та встановило, що замовник послуги приєднання об'єкта до газорозподільних систем має право обирати на свій розсуд виконавця розробки проекту зовнішнього газопостачання, внутрішнього газопостачання, виконавця будівництва газових мереж зовнішнього газопостачання та внутрішнього газопостачання, але у замовника відсутня можливість обирати виконавця робіт із встановлення вузла обліку газу серед суб'єктів господарювання, які мають право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства.
- (70) Отже, вищенаведене свідчить, що чинна форма Опитувального листа до заяви про приєднання до газорозподільних систем, яка розміщена на офіційному вебсайті АТ «Черкасигаз», не узгоджується з пунктом першим глави 2 розділу V Кодексу ГРМ та може призвести до ущемлення інтересів замовників послуг приєднання об'єкта до газорозподільних систем, оскільки, у ній відсутня можливість обирати виконавця робіт із встановлення вузла обліку газу серед суб'єктів господарювання, які мають право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства.
- (71) Згідно з принципами функціонування ринку природного газу, зазначеними у статті 3 Закону, ринок природного газу функціонує на засадах вільної добросовісної конкуренції, крім діяльності суб'єктів природних монополій, та за принципами недопущення та усунення обмежень конкуренції, спричинених діями суб'єктів ринку природного газу, у тому числі суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання державної форми власності.
- (72) Такі дії АТ «Черкасигаз» були б неможливі за умов існування значної конкуренції на ринку надання послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз», адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення їх інтересів мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення їх інтересів могли б обрати іншого виконавця такої послуги, який би забезпечив дотримання законних прав та інтересів своїх споживачів та надав цю послугу відповідно до вимог чинного законодавства.
- (73) За відсутності конкуренції на ринку надання послуг з приєднання до газорозподільних систем споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначеної послуги з приєднання об'єктів до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз».
- (74) Оскільки АТ «Черкасигаз» у період з січня 2022 року до травня 2023 року включно мало ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з приєднання

до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства, тому господарських відносин з ним неможливо уникнути через відсутність альтернативних джерел отримання послуги з приєднання до газорозподільної системи, при цьому його поведінка може завдати шкоду конкурентам (на ринку будівельних робіт) та споживачам, які хочуть приєднатись до газових мереж та мають бажання обрати виконавцем робіт із встановлення вузла обліку газу іншого суб'єкта господарювання, який має право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства.

- (75) Згідно з пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання монопольним (домінуючим) становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (76) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (77) *Таким чином, дії акціонерного товариства «оператор газорозподільної системи «Черкасигаз», які полягають у незабезпеченні можливості замовнику послуги приєднання об'єкта до ГРМ обирати в Опитувальному листі до заяви про приєднання до ГРМ виконавця робіт із встановлення вузла обліку газу серед суб'єктів господарювання, які мають право згідно з вимогами законодавства виконувати роботи із встановлення вузла обліку газу, може призвести до ущемлення інтересів суб'єктів господарювання, які мають право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства, та замовників послуги з приєднання до ГРМ, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, яке передбачене частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації акціонерного товариства «оператор газорозподільної системи «Черкасигаз».*
- (78) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (79) Разом з тим, наразі не встановлено обставин, що вказані дії АТ «Черкасигаз» призвели до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства, та завдала значних збитків окремим особам чи суспільству.

Враховуючи вищевикладене, з метою припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції та усунення причин

виникнення цих порушень та умов, що їм сприяють, на підставі статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає наступні обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Акціонерному товариству «оператор газорозподільної системи «Черкасигаз» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», та усунути причини виникнення цього порушення та умови, що йому сприяють, шляхом забезпечення замовників послуг з приєднання до газорозподільних систем можливістю обирати виконавців робіт із встановлення вузла обліку газу в Опитувальному листі до заяви про приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації акціонерного товариства «оператор газорозподільної системи «Черкасигаз».

Про результати розгляду цих рекомендацій необхідно письмово повідомити Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України **протягом 10 календарних днів** з дня їх отримання, з наданням підтвердних документів.

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Звертаємо увагу, що відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за умов виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито необхідних заходів для усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

**Голова адміністративної колегії -
голова Відділення**

О. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ